

Duńsko-niemiecka inkwizycja

Autor tekstu: **Artur Marek Wójtowicz**

Prześladowania czarownic na terenie Księstw Schleswig i Holstein rozpoczęły się w 1530 r. i trwały aż do 1735 r. Warto jest jednak pamiętać, że w latach tych Schleswig należał do Danii, zaś Holstein do Niemiec. Pierwszy proces z 1530 r. odbył się przeciwko dwóm kobietom w Kilonii, zaś ostatni w 1724 r. przeciwko mężczyźnie w Rendsburgu. Początkowo osoby oskarżone o magię i skazane na śmierć były palone na stosach, lecz z czasem rozpoczęto przeprowadzać egzekucję poprzez ścięcie. Na każde 10 wykonywanych wyroków śmierci, 9 ofiarami były kobiety.

W latach 1530 — 1735 na terenie Schleswig, Holstein, [Lauenburg](#) i [Lübeck](#) przeprowadzono procesy przeciwko 852 osobom. Przykładowo sąd w Lubecie z wszystkich przeprowadzanych procesów $\frac{3}{4}$ zakończył wyrokami śmierci. Najintensywniej prześladowania czarownic odbywały się na terenie wschodnich wzgórz. Procesy odbywały się najczęściej na terenach rolniczych. W miastach takich jak np. Lubeka stosy nie płonęły zbyt często.

W myśl zasad centralizmu duńskiego król Christian V. próbował również podporządkować sobie prawodawstwo państwowe. Dlatego też ustanowił w kraju dwóch rządców. Jednego w Jutlandii, zaś drugiego w Holstein. Jednak pod koniec XVII wieku chcąc ratować skarbcze królewskie, wspomniani zarządcy częściej nakładali na oskarżonych kary pieniężne niż wyroki śmierci. Dlatego też w tym okresie nie zarejestrowano zbyt wielu egzekucji.

Kryzys ekonomiczny jaki panował w XVII w. na terenie Danii (Schleswig) dzięki inkwizycji mógł zostać zahamowany. Inaczej jednak sprawa przedstawiała się w sąsiednim Księstwie Holstein. Z jednej strony wysoka liczba ofiar jaką pochłonęły wyroki trybunałów jest porównywalna z Mecklenburgią, czy też Würzburgiem, z drugiej jednak wiele rzeczy można było załagodzić pieniężnie. Nie jest również żadną tajemnicą, że surowa praktyka inkwizycyjna przyszła do tego Księstwa ze Skandynawii. Wiele procesów jakie rzekomo wpływały „od dołu” na życzenie ludu bez najmniejszych oporów były akceptowane „odgórnie”, by w ten sposób nie wszczynać jakichkolwiek konfliktów. A oto kilka przykładów z tychże terenów.

Miejsce zbrodni — Flensburg

W ciemny listopadowy wieczór 1607 roku pojawiła się w Flensburgu pewna wizjonerka. Choć historia znała ją jako Krystynę Netelers w mieście tym kojarzona była jako pospolita czarownica. Często zarzucano jej, że potrafiła „doić krowy na odległość”, lub co gorsza uśmiercać okoliczne bydło. Oskarżeni twierdzili również, że potrafiła ona leczyć na odległość konie. Co ciekawsze przy dalszym procesie Krystyny zastanawiano się nad jej pożyciem seksualnym. Zarzucano jej, że nie sypia z mężem, zaś on, by całkiem przy niej nie zwariować obwiązuje krzyż czerwoną nicią i kładzie go pod poduszkę. Tego typu proceder najczęściej kojarzono z magicznymi zabiegami o utrzymanie więzi małżeńskiej.

Z akt procesu możemy wnioskować, że Krystyna miała kontakty z demonami: „z którymi sypiała podczas nieobecności męża „. To tajemnicze bóstwo zwane było w języku duńskim "Nis", czyli domowy duch. Oskarżyciele mawiali, że to właśnie Nis przyrzekł Krystynie, że dzięki kontaktom z nim nie zginie z głodu w tak ciężkich dla Danii czasach. Za podpuszczeniem inkwizytorów doszukano się również dwóch innych kobiet z Flensburga, które rzekomo były

mistrzynie Krystyny. Te fakty wystarczyły by 4 grudnia 1607 r. skazać wspomniane kobiety na spalenie na stosie.

Miejsce zbrodni — Glückstadt

Na początku września 1642 r. rada miejska [Glückstadt](#) zatrzymała Ilsebe Koch oskarżając ją o uprawianie magii. Kobieta ta przez dłuższy okres czasu podróżowała z oddziałami żołnierzy walczących w wojnie trzydziestoletniej. Rada miejska zarządziła „dla dobra” ogólnej sytuacji społeczno-politycznej postawienie jej przed trybunałem inkwizycyjnym. W czasie przesłuchań została ona poddana trzykrotnie torturom niszczenia palców. Dzięki tym metodom „dowiedziano się”, że była ona winna uśmiercenia gospodarza na pobliskim majątku mieszczącym się między Lubeką a Hamburgiem, z czarowania mąki u pewnego młynarza, a także uśmiercenia rzemieślnika budowlanego w okolicach Stade. *Nota bene* tego rzemieślnika (dosł. Kätner) odnaleziono utopionego w rowie. Sąd stwierdził, że popełnił on samobójstwo na skutek głodu. Ilsebe została w sumie oskarżona o rzucenie 14 czarów, oraz o współżycie seksualne z diabłem lub jego wysłannikami. Razem z nią skazano na śmierć inne kobiety jak np. Annę Arents z Glückstadt. Rada miejska nakazała spalenie tych dwóch kobiet w przeciągu miesiąca od wydania wyroku.

Miejsce zbrodni — Stubben

We wsi Stubben podlegającej pod sąd w Steinhorst oddano w 1682 r. sprawę dwóch kobiet oskarżonych o magię: Gesche Böttchers i Maria Spars. „Łowcy czarownic” zaraz po tym incydencie rozpoczęli napastować rodziny oskarżonych. Chcąc dociec winy zdecydowano się na sąd Boży w postaci „próby wody”. Syn Marii — Heinrich Spars został zmuszony do związania matki i wrzucenia jej do pobliskiego stawu. Ku zdziwieniu gawiedzi Maria utrzymywała się na powierzchni wody. Podobna sytuacja była w wypadku Gesche Böttchers. Jednakże lud zabiegał o skazanie tych kobiet na karę śmierci. Po zasięgnięciu opinii prawników z Kilonii zdecydowano się na wydanie wyroku. Gesche Böttchers skazano na śmierć, zaś Marię Spars pozostawiono przy życiu. Niemniej jednak szybko o niej słuch zaginął.

Źródła:

W. Behringer, Hexen. Glaube, Verfolgung, Vermarktung. München 2000.
Rolf Schulte, Hexenverfolgung in Schleswig-Holstein v. 16. -18. Jahrhundert, Heide, Wydawnictwo Boyens & Co, 2001.

[Artur Marek Wójtowicz](#)

Teolog, publicysta, pisarz. Ukończył Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie (dawne ATK) oraz Studia Pastoralne w St. Gallen. Autor wstępu do Biblii protestanckiej ręcznie przepisanej przez 650 osób z Horgen ZH w 2003 r. Mieszka w Szwajcarii. "Wszyscy mawiają, że po filozofii traci się rozum, zaś po teologii wiarę. Więc co pozostaje? Spryt? Spotkać teologię w życiu to niewielki problem. Ale spotkać wierzącego teologa, to już sztuka, a prawdziwie wierzącego to... cud" - napisał.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 22-11-2003)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3073) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3073>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl